

Asia: VN/24437/2024

## **Lausuntopyyntö metsätalouden tulospäruusteiset tuet -työryhmän muistiosta**

### **1. Yleinen palaute työryhmän muistiosta**

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Työryhmän muistio on laadittu hyvin ja se kattaa kaikki käytössä olevat metsätalouden tukimuodot sekä hahmottaa selkeästi vaihtoehtoja siirtyä pilotoimaan tulospäruusteisia tukia.

### **2. Tulospäruusteisten tukien ja ympäristöllisen tarjouskilpailun vahvuudet ja heikkoudet verrattuna perinteiseen tukijärjestelmään, jossa korvataan kustannuksia ja tulonmenetyksiä.**

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Suomella on valtaisa urakka panna täytäntöön kansainvälisten sopimusten mukaiset ympäristölliset velvoitteensa, erityisesti ennallistamisasetuksen tavoitteet vaativassa taloudellisessa tilanteessaan. Tulospäruusteisten tukien vahvuuksia on, että ne mahdollistavat laajempien luontokokonaisuuksien yhdistämisen samaan hankkeeseen. Erityisesti laajoilla suoalueilla tai vesistön valuma-alueella saadaan huomattavasti suurempi vaikuttavuus, kun voidaan tehdä tarpeellisia toimenpiteitä kaikilla olennaisilla osa-alueilla. Tällöin voidaan valita toimenpiteet tarkasti kohdentaen. Tarjouskilpailun kautta toimenpiteet kohdistuvat kustannustehokkaasti. Toisaalta valmistelu on selvästi vaativampaa, koska suunnittelu edellyttää suurempaa työpanosta kuin perinteisessä tukijärjestelmässä. Monen omistajan saaminen mukaan vaatii myös paljon enemmän valmistelulta kuin yksittäisen maanomistajan perinteinen tukihanke. Hankkeen vaikuttavuuden todentaminen vie myös oman aikansa ja voi vaatia hyväksyjältä suurehkoa työpanosta, jos se on palkkion maksatuksen perusteena. Siksi olisi tärkeää kehittää tietyt indikaattorit ja niihin liittyvät matemaattiset mallit, joiden avulla voidaan ennakoida toimenpiteiden vaikuttavuutta. Tarjouskilpailu antaa hyvät mahdollisuudet metsäpalveluyrittäjälle valmistella kilpailuhanke jollekin tietylle alueelle. Hänelle maksettaisiin korvaus suunnitelman teosta ja mahdollisesti töiden urakoinnista.

Ympäristöllisten tarjouskilpailujen käyttö on suositeltavaa ottaa pilotointiin.

### **3. Työryhmän esittämien pilottiehdotusten toteuttamiskelpoisuus.**

### 3.1 Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen korotus lehtipuuosuuden perusteella (luku 9.1)

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen korotus lehtipuuosuuden perusteella

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuki tulisi lopettaa useasta syystä: 1. Metsän jaksollinen kasvatus on sinänsä kannattavaa. 2. Toimenpiteet kohdistuvat enimmäkseen lehtipuiden poistoon. Varsinkin taimikon varhaisperkaus merkitsee lehtipuuston raivaamista ja muuttamista jatkossa huonolaatuisiksi vesaikoksi. 3. Taimikossa ja riukuvaiheen metsikössä runkoluvun tulisi olla yli 5000 kpl/ha laatupuuston kasvattamiseksi. 4. Varsinaisessa taimikonhoidossa on järkevää tehdä enintään varovaista reikäperkausta. Harvennus tehdään vasta varsinaisessa ensiharvennusvaiheessa yläharvennuspainotteisena laatuharvennuksena. 5. Tällöin saadaan monikertaisesti enemmän biomassaa polttoon ja kuiduttavaan teollisuuteen. Samalla kartutetaan 20–30 vuotta tehokkaasti hiilivarastoa puustossa ja maaperässä, mikä on tärkeää Suomen tiukkojen hiilinielutavoitteiden saavuttamiseksi. 6. Suhteellisen tiheänä kasvanut taimikko sietää huomattavasti paremmin erilaisia tuhoja, erityisesti hirvi- ja myyrätuhoja. 7. Lehtipuuosuuden lisäyksen todentaminen tilakohtaisesti on hallinnollisesti hankalaa jo pelkästään prosessin pitkäkestoisuuden vuoksi.

Vuosikymmenet on ollut hyvin tiedossa lehtipuiden monet suotuisat vaikutukset metsässä. Metsätalouden informaatio-ohjauksessa sitä ei ole juurikaan noteerattu. Nyt on erityinen tarve kehittää sitä metsänkäsittelyn eri vaiheissa ilmasto- ja luontokatotoimien vuoksi. Siihen ei tarvita tukirahoitusta vaan informaatio-ohjauksen muuttamista ja tehostamista. Metsänomistajan etu on panostaa omatoimisesti lehtipuuosuuden lisäämiseen kaikilla kasvupaikoilla.

Suomessa on yhdessä virolaisten ja ruotsalaisten tahojen kanssa kehitetty AEFC-global standardin mukainen sertifikaatti, joka on nyt pilotointivaiheessa. Siinä on korostetusti mukana kaikkien luontaisten lehtipuulajien huomioon ottaminen metsän eri käsittelyvaiheissa monien muiden luonnonmonimuotoisuutta, ilmastotoimia ja vesiensuojelua edistävien toimenpiteiden kanssa. Vapaaehtoinen, oikeaan tietoon perustuva ja toteutukseen suuntautuva toimintatapa on usein tehokasta silloin, kun sitä voidaan toteuttaa osana normaalia toimintaa ilman lisäkustannuksia.

### 3.2 Suojavyöhykkeiden jättäminen virtavesien rannoille (luku 11.2)

Viimevuotinen Suomussalmen Hukkajoen raakkutuho toi hyvin konkreettisesti esille, miten huonosti Suomessa otetaan huomioon metsätöiden vaikutukset virtavesiin tai muihin vesistöihin.

Keskusteluissa on tullut selvästi esiin metsäalan toimijoiden halukkuus vesien suojeluun, mutta ongelmaksi nousee riittävän leveän suojavyöhykkeen jättäminen hakkuutulojen menetyksen vuoksi. Käytössä olevissa sertifikaateissa FSC ja PEFC on velvoite suojavyöhykkeen jättämiseen: edellisessä 30–50 metriä tilanteen mukaan vaihdellen ja jälkimmäisessä noin 10 metriä mutta vähintään 5 metriä. Uudistushakkuussa PEFC-sertifikaatin vaatimus on aivan liian vähäinen. Käytännössä sen tulisi olla luokkaa 50 metriä. Suojavyöhykkeessä olisi mahdollista tehdä luonnonhoitotoimenpiteitä, ei kuitenkaan 10 metriä lähempänä rantaviivaa.

Työryhmän esittämä pilotointiehdotus on erittäin kannatettava. Tuki on kannustava, koska suojavyöhykkeiden jättämiselle on vahva motivaatio, kunhan hakkuutulojen menetys korvataan. Hankkeiden suunnittelu, arviointi ja toteuttaminen ovat suhteellisen selväpiirteisiä toteuttaa työryhmän muistion mukaisesti. Myös mahdollinen palkkion korotus useamman maanomistajan osallisuudesta lisää kiinnostusta hankkeeseen. Tulosten todentamiseen riittänee kokemuseräisesti se, kun toimenpiteet tehdään parhaan tiedon pohjalta suunnitelman mukaan.

Työryhmän mukaan Suomessa on arvioitu olevan pienvesiä, puroja ja noroja noin 100 000 kilometriä. Sen lisäksi on vielä huomattava määrä isompiin vesiin rajoittuvia metsiä. Valtion niukat resurssit olisi kohdennettava kaikkein tärkeimpiin kohteisiin. Siksi olisi vesiensuojelun ja luonnonmonimuotoisuuden edistämiseksi hyvin perusteltua edistää leveiden suojavyöhykkeiden käyttöä ja siirtymistä niillä aidon jatkuvan kasvatuksen käyttöön. Oikein hoidettuna puuntuotannon aleneminen jäisi verrattain vähäiseksi koskien lähinnä vain hakkaamatonta rajoitusvyöhykettä.

### **3.3 Soiden aktiivinen ennallistaminen (luku 11.5)**

Katso lausunnon pääkohta 2. Pilotointiehdotus on erittäin sopiva soiden ennallistamiseen, koska se mahdollistaa laajan kokonaisuuden eli usean maanomistajan tilan ottamisen mukaan hankkeeseen. Se mahdollistaa myös erilaisten toimenpiteiden räätälöinnin kohde kohteelta. Kokonaisen suoaltaan alueella on yleensä hyvinkin erilaisia tilanteita kuten työryhmä toteaa: a) Karut, puuttomat osiot saattavat ennallistua ilman toimenpiteitä; b) Alun perin puuttomalta melko märältä ja ravinteiselta suolta joudutaan tukkimaan tai patoamaan ojat ja poistamaan haihduttava puusto; c) Joiltakin reheviltä, alun perin melko märiltä, paksuturpeisilta ja puustoisilta soilta voi riittää ojien tukkiminen ja vähäinen puuston poistaminen niin, että sen haihdutus ei enää riitä kuivatukseen; kohde olisi paras siirtää suojeluun; d) Joillakin ohutturpeisilla, puustoisilla soilla ennallistaminen voi edellyttää aika ajoin puuston vähentämistä noin 100 kuutiometriin/ha aidolla jatkuvalla kasvatuksella, jotta turvekerros ei kuivu liiaksi. Kaikki puunmyyntitulo vähennetään myönnettävästä tuesta. Jatkuvan kasvatuksen käyttö erirakenteistaa ja muutenkin monimuotoistaa metsikkörakennetta niin, että metsikkö täyttää hyvin ennallistamisasetuksen tavoitteet. Kilpailutus kohdentaa toimintaa kustannustehokkaasti, on kannustava, hallinnollisesti toteuttamiskelpoinen ja tulokset todennettavissa työryhmän muistion mukaisesti. Pilotointi on kannatettava.

### **3.4 Soiden aktiivinen ennallistaminen (luku 11.5)**

#### **Lehtojen luonnonhoito**

Lehtotyypeistä 77 % on uhanalaisia ja 45 % uhanalaisista metsälajeista esiintyy lehdoissa eli ne ovat luonnonlaatuun kaikkein rikkaimpia. Ennallistamistavoite on varsin vaativa, koska lehtolaikut ovat melko pienialaisia ja esiintymiseltään sirpaleisia. Kohteiden tunnistamiseen ja paikallistamiseen tarvitaan viranomaistaholta paikkatietoon perustuvan tietojärjestelmän laatimista. Metsään-fi -palvelu on kehitettynä siihen hyvä työkalu, kuten työryhmä ehdottaa. Sopivista kohteista, niiden hoidon tarpeesta ja tukimuodoista tulisi informoida aktiivisesti maanomistajaa. Mahdollisesti useamman maanomistajan maille ulottuvista lehtokohteista voisi informoida myös metsäpalveluyrityksiä ja saada niitä kiinnostumaan huutokauppatarjouksen laatimiseen yhdessä maanomistajien kanssa. Luonnonsuojeluviranomaisten tulisi panostaa nykyistä enemmän sopivien kohteiden löytämiseen

pysyvään suojeluun. Työryhmän ehdottama tukimuoto olisi kannustava ja toteuttamiskelpoinen sekä tulokset todennettavissa sopivien indikaattorien avulla.

## 4. Millaisia vaikutuksia työryhmän esittämällä tuella olisi?

### 4.1 Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen korotus lehtipuusuuden perusteella (luku 9.1)

Tuki vaikuttaa yleisesti arvioituna negatiivisesti sekä monimuotoisuuteen että ilmastotoimiin vähentämällä lehtipuuston määrää, biomassan tuotosta ja metsän sopeutumista ympäristömuutokseen mm. heikentämällä tuhonkestävyyttä, toipumiskykyä tuhoista ja luonnonvalinnan dynamiikkaa. Lehtipuuston lisäämisen tuki vähentäisi hieman negatiivisten tekijöiden vaikutusta, mutta ei olisi kustannustehokasta. Lehtipuuston merkityksen huomioonottaminen tulee hoitaa informaatio-ohjauksella.

### 4.2 Suojavyöhykkeiden jättäminen virtavesien rannoille (luku 11.2)

Tuella on tärkeä merkitys monimuotoisuuden ja ilmastotoimien sekä tietysti vesiensuojelun kannalta. Suojavyöhykkeen kytkeminen laajempaan aluekokonaisuuteen ja leveämpiin vyöhykkeisiin palvelisi myös muita ennallistamisasetuksen tavoitteita, jos toimenpidevalikoimaan otetaan aidon jatkuvan kasvatuksen käyttö. Puuston rakennetta erirakenteistava ja muutenkin monimuotoistava käsittely voisi monessa kohteessa toimia tiukan suojelun ulkopuolisena alueena. Puunmyynnistä saatavat tulot vähentävät olennaisesti korvausta tulonmenetyksestä. Maanomistajalle tai metsäpalveluyrittäjälle korvattaisiin suunnitelman teon ja opastuksen kustannukset. Kannustuspalkkio lisäisi kiinnostusta ja laajempien alueiden saantia hankekokonaisuuteen.

### 4.3 Soiden aktiivinen ennallistaminen (luku 11.5)

Tarjouskauppa toimisi kenties parhaimmin laajahkojen suoalueiden ennallistamis- ja hoitotoimien suunnittelussa ja toteutuksessa. Suurin kustannustehokkuus saavutetaan, kun toteutus hoidetaan kokonaisvaltaisesti ottaen huomioon hyvinkin erilaista käsittelyä edellyttävät kohteet ja metsänomistajien tavoitteet. Tuella on merkittävä vaikutus vesiensuojelun, monimuotoisuuden ja ilmastotoimien edistämiseksi toimien ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

### 4.4 Lehtojen luonnonhoito (luku 11.6)

Kohteiden sirpaleisuudesta huolimatta sopivia kohteita löytyy, joiden ennallistaminen kustannustehokkaasti tarjouskilpailun kautta onnistuu parhaimmin. Perinteisiä tukimuotoja jouduttanee kuitenkin myös käyttämään. Tuen käyttö edistää tärkeiden ympäristötavoitteiden saavuttamista.

## 5. Kehittämisehdotukset työryhmän pilottiehdotuksiin.

### 5.1 Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen korotus lehtipuusuuden perusteella (luku 9.1)

-

### 5.2 Suojavyöhykkeiden jättäminen virtavesien rannoille (luku 11.2)

Ehdotukset yhteisesti pääkohtaan 5.

Työryhmän ehdotukset tukiehdoista, kohteiden valinnassa käytettävistä kriteereistä pisteytyksineen ja saavutettavien tulosten mittaamisesta ovat hyvin puntaroituja ja käyttökelpoisia paitsi taimikonhoidon osalta. Tulosten mittaamisessa on ongelmallista pitkä aikajänne, kun halutut vaikutukset voivat näkyä vasta pitkähkön ajan kuluttua. Järkevää kannustavuuden ja kustannusten säästön kannalta olisi tukeutua mahdollisimman paljon seurantatutkimusten tuloksiin ja niistä tehtyihin mallinnuksiin.

Työryhmän muistiossa tuodaan esiin, että viime vuosina on tehty hyviä ehdotuksia jatkuvan kasvatuksen tai muiden luonnonläheisten menetelmien käytöstä. Niiden mahdollisuuksia arvioitaessa sekaannusta ja merkityksen aliarviointia aiheuttaa se, että termiä käytetään kahdesta erilaisesta menetelmästä. Esimerkiksi LUKE:lla ja Tapiolla se tarkoittaa jaksollisen kasvatuksen uudistamisvaiheessa tehtävää suojuspuu-, väljennys- tai suurehkoa pienaukkohakkuuta. Virallisemmin tästä menetelmäryhmästä käytetään termejä peitteellinen metsänhoito tai jatkuvapeitteinen hakkuu. Nämä lyhentyvät usein käytössä muotoon jatkuva kasvatusta. Ekologisessa mielessä kyse ei ole kuitenkaan puuston kasvatuksesta, vaan lähinnä uudistamisesta. Se vastaa aidon jatkuvan kasvatuksen ja avohakkuun välimuotoa. Menetelmästä voitaisiin sekaannusten välttämiseksi käyttää termiä jatkuva uudistaminen tai jatkuva aukotus, kun siinä tehdään jatkossakin pienaukotusta ja suojuspuuhakkuuta.

Aito jatkuva kasvatusta tarkoittaa nimensä mukaisesti puuston kasvatusta, joka voidaan aloittaa jo ensiharvennusvaiheessa tekemällä laatuharvennusta yläharvennuksen periaatteella. Muutkin käsittelyt tehdään yläharvennuksena, jolloin hakkuukertymä painottuu arvokkaaseen, hyvälaatuiseen tukkipuustoon. Hakkuu hakkuulta kehittyvä erirakenteisuus mahdollistaa riittävän uudistumisvauhdin alikasvosten kautta. Metsään valitaan jäämään kaikista luontaisista puulajeista säästöpuut, jotka aikanaan tulevat kuulumaan hyvin toimivaan lahoppuujatkumoon. Säästö- ja lahoppuiden merkitys kasvatustaloudessa on aivan eri tasolla kuin avoalalla, jossa ekologiset olot muuttuvat radikaalisesti sopimattomaksi elinympäristöksi isolle osalle metsän uhanalaislajistoa ja huonosti sopivaksi monelle tavallisellekin metsälajille. Kun ei tehdä aukkoja eikä muokata maata ja puustotilavuus pidetään hakkuun jälkeenkin hyvällä tasolla, metsän hiilivarasto säilyy niin maaperässä kuin puustossa ja karttuu jatkuvasti hyvän kasvun ansiosta. Monimuotoinen, kaikista luontaisista puulajeista koostuva, hyvän lahoppuujatkumon omaava, eri-ikäisrakenteinen puusto on kaikkein kestävin erilaisia tuhoja vastaan. Geneettisesti monimuotoinen puusto ja luontainen uudistuminen ovat perusta hyvin toimivalle luonnonvalinnalle, joka edistää parhaimmin puuston sopeutumista ja toipumiskykyä ilmaston ja muiden ympäristötekijöiden muuttuessa.

Em. jatkuvaa uudistamista käytettäessä menetetään monia hyötyjä verrattuna aitoon jatkuvaan kasvatukseen: tuotos jää LUKE:n selvitysten mukaan ainakin 30 % pienemmäksi kuin jaksollisessa kasvatuksessa. Aidon jatkuvan kasvatuksen tuotos on sitä vastoin monen tieteellisen raportin mukaan 10–30 suurempi kuin jaksollisessa kasvatuksessa. Taloudellinen kannattavuus on sitäkin parempi, koska metsässä tehdään toimenpiteitä vain silloin, kun se kannattaa taloudellisesti. Metsänhoito on erittäin ekonomista ja ekologista silloin, kun tukeudutaan metsän luontaiseen dynamiikkaan eikä toimita sitä vastaan.

Viime vuosina on AEFC (Association for Ecological Forestry Certification ry) kehittänyt aitoon jatkuvaan kasvatukseen perustuvan kansainvälisen sertifikaatin yhteistyössä Suomen, Viron ja Ruotsin asiantuntijoiden kanssa. Sertifikaatti on nyt keväällä pilotoinnissa ja auditoijien koulutus on aloitettu. Sertifikaatin periaatteet ovat hyvin yhteensopivia työryhmän pohtimien tavoitteiden kanssa niin monimuotoisuus-, ympäristö- kuin ilmastotoimien kanssa. Auditointijärjestelmän normeja voi käyttää hyväksi tarjoushankkeiden suunnittelussa ja tehtyjen toimenpiteiden arvioinnissa.

Metsänomistajien kiinnostus jatkuvaan kasvatukseen lisääntyy vuosi vuodelta, kun tietämys sen käyttömahdollisuuksista yleistyy. Yksi kynnyskysymys on luotettavan tiedon saanti ja se, kuka osaa laatia metsänhoitosuunnitelman ja ohjeistuksen siirtymiseksi jatkuvaan kasvatukseen. Hyvin kustannustehokas tukimuoto olisi rahoituksen järjestäminen siihen. Kannustavuutta lisää, jos hyväksytyn auditoinnin perusteella metsänomistajalle maksetaan palkkio saavutetuista hyödyistä tai myös hiilen varastoinnista ja/tai hiilinieluista. Ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamisessa on järkevää edistää AEFC-sertifikaatin käyttöä.

### **5.3 Soiden aktiivinen ennallistaminen (luku 11.5)**

-

### **5.4 Lehtojen luonnonhoito (luku 11.6)**

-

Norokorpi Yrjö  
Metsän jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva ry